

לאחר מאבק משפטי ארוך , זכה משרדנו בפסק דין חשוב בו הוכרה פגיעת סכיוזפרניה בה לקה לוחם ביחידה קרבית במהלך ועקב הטירונות.

בפסק הדין החליט בית המשפט שלא לקבל את חוות הדעת של מומחה רפואי שמונה מטעם בית המשפט ובניגוד לעמדת המומחה הכיר בקשר מלא של גרימה בין השירות למחלה.

כן, חייב בית המשפט את משרד הבטחון בהחזר הוצאותיו של הנפגע ושכ"ט עו"ד.

כעת יעמוד הנפגע בפני וועדה רפואית שתקבע את אחוזי נכותו.

בית משפט השלום בחיפה

ע"נ 17-01-22269 א. נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

תיק חיצוני : 204234001

בפני ועדת ערר לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט-1959 [נוסח משולב]

יו"ר הוועדה - כב' השופט אורי גולדקורן

חברת הוועדה - ד"ר נעמי אפטר

חבר הוועדה - ד"ר מיכאל דויטש

המערער

ר. א.

ע"י ב"כ עו"ד יפתח קיפרמן

נגד

המשיב

קצין התגמולים

ע"י ב"כ עו"ד [REDACTED]
מפרקליטות מחוז חיפה - אזרחי

פסק דין

1

2 ערעור על החלטת המשיב אשר דחה את בקשת המערער להכרה בנכותו וקבע
3 שלא הוכח קשר סיבתי בין תנאי השירות או אירועים חריגים ובין מצבו הנפשי.

4

5

רקע

6

7 1. המערער, יליד 1995, התגייס לשירות חובה ביום 23.3.2014 ושירת כלוחם חיל-
8 רגלי (חי"ר). ביום 12.1.2015, לאחר שנקבע לו פרופיל רפואי בלתי כשיר לשירות (21)
9 הוא שוחרר משירות.

10

11 2. ביום 12.11.2014 הגיש המערער בקשה למשיב להכרת זכות [מחלה] בהתאם
12 לחוק הנכים (תגמולים ושיקום) התשי"ט-1959 בגין פגימתו הנפשית שנגרמה לו
13 בעקבות תנאי שירותו. לבקשתו צירף המערער תצהיר מיום 9.2.2015 בו פירט את תנאי
14 שירותו שכללו מאמצים פסיים ומחסור בשעות שינה. צוין כי במהלך שירותו מצבו החל
15 להתדרדר עד שבחלוף שבעה חודשים מגיוסו נזקק לאשפוז עקב מצב פסיכוטי חריף
16 ומאז נמצא בטיפול פסיכיאטרי.

בית משפט השלום בחיפה

ע"נ 17-01-22269 א. נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

תיק חיצוני : 204234001

1

2 3. המשיב הפנה את המערער לפסיכיאטר ד"ר אהוד רוזיצקי, אשר בדק אותו
3 ובחוות דעתו מיום 16.11.2016 קבע כי מחלת הסכיזופרניה ממנה סובל המערער פרצה
4 בעת שירותו הצבאי ללא קשר לתנאי השירות. לאור זאת, דחה המשיב ביום 11.12.2016
5 את בקשת המערער וקבע כי לא הוכח קשר סיבתי בין שירותו הצבאי לבין מצבו הנפשי.
6 על החלטה זו הוגש הערעור שבפנינו.

7

8

כתבי הטענות

9

10 4. בכתב הערעור המתוקן ובתצהיר של המערער מיום 9.11.2017 פורטה המסכת
11 העובדתית הבאה: המערער גדל במשפחה נורמטיבית עם הוריו ואחיו ללא רקע של
12 בעיות נפשיות במשפחה. הוא סיים בהצלחה 12 שנות לימוד, ניהל קשרים חברתיים ועסק
13 בתחביבים. המערער התגייס עם פרופיל 97 עם מוטיבציה גבוהה לשירות קרבי ושובץ
14 כלוחם חי"ר, ללא כל סעיף ליקוי נפשי. הטירונות כללה מאמצים פיסיים רבים, עמידה
15 ממושכת, סחיבת ציוד כבד, תרגילי שטח, מסעות, זחילות, אימוני ירי ושמירות בלילות.
16 כמו-כן, הטירונות אופיינה במשמעת קפדנית, ענישת מי שלא עומד בדרישות ומחסור
17 בשעות שינה. לאחר הטירונות שנמשכה כשלושה חודשים המשיך המערער לאימון
18 מתקדם שכלל מאמצים רבים יותר מאשר בטירונות והמערער חש עייפות ומחסור בשעות
19 שינה. לאחר האימון המתקדם החל לשרת המערער בגדוד כלוחם בפלוגה במשך כחודש
20 ימים עד אשר פרצה מחלתו בחודש אוקטובר 2014. נטען כי המערער התקשה לעמוד
21 בדרישות הפיסיות בשירות, אליהן הוא לא היה רגיל באזרחות וסבל ממחסור בשעות
22 שינה. כמו-כן, המשמעת הקפדנית גרמה לו ללחץ ולעתים הוא היה מתעצבן. לאחר מספר
23 חודשי שירות הוא החל להתבודד וחיפש "שקט". במהלך חופשה בחודש אוקטובר 2014
24 נלקח המערער על-ידי בני משפחתו לקבלת טיפול רפואי. ביום 8.10.2014 הוא נבדק
25 במחלקה לבריאות הנפש בבית החולים ואובחן כסובל ממצב פסיכוטי חריף ואושפז.
26 במכתב אישי שכתב המערער ביחד עם אביו ומפקדו מיום 29.10.2014 הוא תיאר את
27 קשייו וההתדרדרות במצבו מזה שלושה חודשים. למרות שמפקדיו שמו לב לשינוי
28 בהתנהגותו, הוא לא הופנה לקבלת טיפול או עזרה במשך שלושה חודשים. ביום
29 11.1.2015 המליצה ועדה רפואית על פרופיל 21 עם סעיף נפשי וכיום 12.1.2015 הוא

בית משפט השלום בחיפה

ע"נ 22269-01-17 א. נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

תיק חיצוני: 204234001

- 1 שוחרר משירות. מאז מטופל המערער במרפאה לבריאות הנפש. המערער נמצא בבית
2 המשפחה, ממעט בקשרים חברתיים, מסתגר בביתו ומרבה לעשן. נטען כי בהיעדר רקע
3 משפחתי נפשי והעובדה שהתגייס בריא, מחלתו נגרמה לו בעקבות תנאי השירות.
4
- 5 .5 לתמיכה בערעורו צירף המערער חוות דעת מיום 5.12.2017 של מומחה
6 בפסיכיאטריה, פרופ' חיים קנובלר שבדק את המערער וקבע כי מחלת הסכיזופרניה
7 נגרמה באופן ברור כתוצאה מלחצי השירות הצבאי (להלן: חו"ד קנובלר 1). כמו-כן,
8 הוא הגיש חוות דעת משלימה של פרופ' קנובלר מיום 2.12.2018 (להלן: חו"ד קנובלר
9 (2) ובה התייחסות לחוות של מומחה המשיב.
10
- 11 .6 בכתב התשובה שהגיש המשיב הוא טען כי אין כל קשר סיבתי בין מצבו של
12 המערער לבין תנאי שירותו. המשיב טען כי החלטתו מבוססת ומנומקת וכי אין הצדקה
13 להתערב בה. המשיב התבסס על חו"ד רוזיצקי 1 ולהיזק עמדתו צירף חוות דעת
14 משלימה מיום 14.4.2018 של ד"ר רוזיצקי (להלן: חו"ד רוזיצקי 2) ובה התייחסות
15 לחו"ד קנובלר 1.
16
- 17 .7 ביום 21.2.2022 מינינו את ד"ר ראסם כנאענה, מומחה לפסיכיאטריה, כמומחה
18 רפואי מטעם הוועדה על מנת שיחווה דעתו בשאלות האם המערער לוקה כיום
19 בסכיזופרניה או נכות נפשית אחרת והאם יש קשר סיבתי בין מחלתו לבין תנאי השירות.
20 המומחה בדק את המערער ביום 19.4.2022 והגיש את חוות דעתו מיום 25.9.2022, בה
21 פירט את מסקנותיו (להלן: חו"ד כנאענה).
22
- 23 .8 בישיבות ההוכחות שהתקיימו נחקרו המומחים הרפואיים מטעם הצדדים
24 והמומחה שמינינו. כמו-כן, מטעם המערער העידו אביו ומפקד בפלוגה בה שירת
25 המערער ומטעם המשיב העיד מפקד פלוגת טירונים. עדים אלו שהתייחסו לתנאי השירות
26 ולמצבו של המערער והטיפול שניתן לו, הגישו תצהירים ונחקרו עליהם בחקירה נגדית.
27 לאור מצבו הנפשי של המערער קבענו שתצהירו ייחשב כראיה אולם הוא לא ייחקר
28 חקירה נגדית.
29

בית משפט השלום בחיפה

ע"נ 17-01-22269 א. נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

תיק חיצוני : 204234001

עדות אביו של המערער

- 1
2
3 9. בתצהיר מיום 26.10.2021 של אביו של המערער הוא תיאר את הפרטים הבאים :
4 המערער היה ילד נורמטיבי, שקט ומופנם ולפני גיוסו ניהל קשרים חברתיים ועסק
5 בתחביבים. לאחר גיוסו חווה המערער קשיים בתקופת הטירונות בשל מאמצים פיסיים
6 ומשמעת נוקשה ובשים לב לכך שהיה רזה וצנום. למרות קשייו המשפחה עודדה אותו
7 להמשיך בשירות. לאחר כשלושה-ארבעה חודשים מתחילת הטירונות המשפחה שמה לב
8 לשינויים בהתנהגותו שנעשתה "מוזרה", הוא החל להתבודד, לאכול לבד, ניתק קשר
9 מחבריו ודיבר לעתים לא לעניין. לאחר שלא חל שיפור במצבו פנה האב אל מפקדו של
10 המערער וביקש לעדכן את המפקדים במצבו ולהפנותו לגורמי הרפואה. הובטח לו כי
11 הנושא יטופל. למרות זאת, המערער לא נשלח לכל בדיקה רפואית. במהלך חופשה
12 בחודש אוקטובר 2014 חלה החמרה משמעותית במצבו של המערער והוא נזקק לאשפוז
13 במחלקה פסיכיאטרית. ביום 29.10.2014 האבא נפגש ביחד עם המערער ומפקדו ע'
14 וביחד הם כתבו מכתב ליחידה, אשר נכתב בכתב ידו של ע' ונחתם על-ידי המערער.
15 בהמשך שוחרר המערער מהצבא.
16
17 10. בחקירתו הנגדית השיב האב כי המערער היה ילד שקט והיו לו חברים
18 ותחביבים. לאחר הגיוס התנהלותו הייתה רגילה. לאחר כשלושה-ארבעה חודשים חל
19 שינוי בהתנהגותו, הוא "בא הביתה, מוזר, מדבר שטויות, אוכל לבד, התנתק עם החברים
20 שלו, אוכל אפילו מעט ומדבר שטויות... פעם שניה הוא בא יותר גרוע". הוא הסביר כי
21 השינוי בהתנהגות התבטא ב"מקלל את אלוהים, לא עונה לאמא, זורק הכל, יושב לבד,
22 אוכל ככה, התנתק מהחברים שלו בכלל... בן אדם לא רגיל" וכי לפני הצבא לא היו
23 התנהגויות כאלה. בעקבות כך התקשר האבא למפקד ישיר של המערער שאת שמו אינו
24 יודע. אף המפקד מסר כי הרגיש בשינוי בהתנהגות המערער והבטיח לטפל בעניין.
25 בהמשך המערער אושפז בבית החולים ושם פגש האבא את המפקד ע'. בהמשך חקירתו
26 האבא בדק במכשיר הטלפון הנייד שלו וצייץ את שמו של המפקד א' כמי שהיה המפקד
27 הישיר איתו שוחח כאשר חל שינוי בהתנהגותו של המערער.
28
29 עדות של המפקד א' מטעם המערער

בית משפט השלום בחיפה

ע"נ 17-01-22269 א. נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

תיק חיצוני: 204234001

- 1
- 2 11. בתצהיר מיום 26.10.2021 כתב המפקד א' כי הוא שימש בתפקיד סגן רס"פ
- 3 (סגן רב סמל פלוגתי) בגדוד והיה מפקד בפלוגה של המערער. הוא תיאר את תנאי
- 4 השירות בטירונות ובאימון המתקדם שכללו "מסלול פיסי קשה ביותר, בדרגת קושי
- 5 גבוהה ביותר המתגברת בכל יום" לרבות אימוני לילה ושמירות.
- 6
- 7 12. בחקירתו הנגדית השיב א' כי הוא שירת עם המערער בפלוגה עד שהמערער
- 8 השתחרר. הוא ציין כי למד עם המערער באותו בית ספר והיה בשלושה מחזורים גדול
- 9 ממנו. לדבריו תפקודו של המערער בבית ספר היה רגיל והיו לו חברים והוא היה רואה
- 10 אותו. הוא השיב כי בשירות המערער תיפקד תחילה באופן תקין, אולם לאחר שלושה-
- 11 ארבעה חודשים הורגש אצלו שינוי והוא החל להתבודד. א' הסביר כי תפקידו היה לדאוג
- 12 ללוגיסטיקה בפלוגה, למטבח, לחדר אוכל ולמשמעת וכי הוא לא היה מפקדו הישיר של
- 13 המערער. א' פגש את המערער בחדר אוכל, בשעת ת"ש (תנאי שירות), בשיחות
- 14 פלוגתיות, במסדרים ובטקסים. א' השיב כי לאחר כשלושה חודשים החל המערער לקבל
- 15 יחס אישי ממפקדיו, ליווי ביציאה לבית, הצמדת מפקד במבחנים וכי יחס כזה לא ניתן
- 16 לו בהתחלה כאשר התגייס. לדבריו, הוא ראה את המערער יותר מתבודד ויושב לבד.
- 17 לשאלות חברי הוועדה השיב א' כי מדובר במסלול קשה מבחינה פיסי ומשמעת וכי
- 18 להערכתו רק 70 חיילים מתוך 100 סיימו את ההכשרה ואת המסלול ולא כולם "שורדים".
- 19 הוא הבהיר כי היה מקובל להצמיד מפקד בזמן מבחנים לחיילים שהתקשו אולם ליווי עד
- 20 הבית היה דבר חריג ולא ראה אף פעם סיוע כזה.
- 21
- 22 עדות של המפקד ע' מטעם המשיב
- 23
- 24 13. בתצהיר מיום 11.4.2022 כתב רס"ן ע' כי הוא שימש במועד הרלוונטי כמפקד
- 25 פלוגת טירונות בדרגת סרן. לדבריו המערער שירת כלוחם באופן תקין ללא אירועים
- 26 חריגים והראה מוטיבציה לשירות. לעתים המערער היה מתעצבן על המסגרת הצבאית
- 27 ועל כך שנדרש לקבל אישור ממפקדיו לצורך ביצוע דברים שגרתיים ולעתים היה מתווכח
- 28 עם מפקדיו אם העירו לו. לדבריו, היה למערער קושי להסביר את עצמו בפני מפקדיו

בית משפט השלום בחיפה

ע"נ 17-01-22269 א. נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

תיק חיצוני: 204234001

1 ולכן הוא נקט במספר פעולות כדי לסייע למערער: נתן הנחיה למפקדיו לא להענישו על
2 בעיות משמעט קטנות או זניחות; ביצע שיחות עם המערער כדי לתמוך בו; הוצמד
3 למערער חייל/ מפקד מלווה עד האוטובוס האחרון לביתו ובוצעה שיחת טלפון לוודא
4 הגעתו הביתה; הוצמד למערער מפקד בכל המבחנים והשיעורים שעבר; נערך ביקור בית
5 על ידי מפקדים ומפקד מחלקה במהלך הטירונות. ע' הדגיש כי הוא בעצמו לא שוחח עם
6 אביו של המערער עד ליום שבו הוא אושפז והוא ביקר את המערער בבית החולים
7 בנוכחות משפחתו. דברים דומים כתב ע' במייל מיום 23.3.2016 למשיב. בחוות דעת
8 מפקד מיום 29.1.2015 כתב ע' כי "בערך בשלושה חודשים האחרונים הורגש שינוי בקרב
9 החייל... החייל חיפש שקט והעדיף להתבודד לרוב... החייל ללא קשר היה מאוד שקט
10 ומופנם לכן לא הבנתי בתקופה האחרונה מדובר בבעיה נפשית...".

11
12 14. בחקירתו הנגדית השיב ע' כי יכולת ההתאקלמות של חיילים חדשים למסגרת
13 הצבאית משתנה בין החיילים. הוא אישר כי המערער היה עם מבנה גוף גבוה ורזה.
14 לדבריו הוא הבחין בקשיי שפה אצל המערער שהתקשה להסביר את עצמו בעברית והיה
15 מתפרץ לעתים. לאחר כשלושה חודשים חל שינוי בהתנהגותו וירידה במוטיבציה למרות
16 שתמיד הייתה לו התנהגות שקטה ומופנמת. ע' ציין כי המפקד א' היה מפקד המחלקה
17 וכי במהלך השירות של המערער ע' שוחח עם אחיו אבל לא עם אביו.

18
19 המכתב מיום 29.10.2014

20
21 15. במכתב אישי מאת המערער מיום 29.10.2014 צוין כי הוא נכתב בנוכחות
22 המערער, אביו ומפקדו ע'. במכתב צוין כי כשלושה-ארבעה חודשים לאחר גיסו החלו
23 שינויים בהתנהגותו של המערער, שהיה מתבודד, אוכל לבד, מתנתק מחברים ומדבר לא
24 לעניין. מצב זה נמשך כשלושה חודשים והחמיר. המערער נעשה תוקפני ועצבני ולדבר
25 "שטויות" ועם עצמו. אביו פנה למפקדים וביקש התערבות מפקדים וגורמים מקצועיים,
26 אולם המערער לא נבדק על-ידי גורמי רפואה או בריאות הנפש. בעקבת התנהגות אלימה
27 באחד הימים לקחה המשפחה את המערער לבית חולים והוא אושפז.

28
29 דיון והכרעה

בית משפט השלום בחיפה

ע"נ 17-01-22269 א. נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

תיק חיצוני: 204234001

1

2

הפגימה הנפשית ומועד פריצתה

3

4 16. לא הייתה מחלוקת בין מומחי הצדדים והמומחה שמינינו כי המערער סובל כיום
5 ממחלת סכיזופרניה אשר הופיעה לראשונה במהלך שירותו הצבאי, ללא רקע משפחתי
6 קודם. בחו"ד רוזיצקי 1 כתב מומחה המשיב כי אין במשפחה של המערער עדות
7 לפסיכופתולוגיה וכי מהלך ילדות והתפתחות של המערער היה שגרתי ותקין, ללא מעקב
8 פסיכיאטרי או פסיכולוגי. לדבריו, לא דווח על אירוע חריג במהלך השירות מעבר לתרגול
9 שגרתי. המומחה ציין כי ביום 8.10.2014 פנה המערער למיון פסיכיאטרי בבית חולים
10 ודיווח על שינוי חד במצבו הנפשי מזה כיומיים עם החמרה ביום קבלתו במהלך חופשה
11 משירות. במהלך הבדיקה לא הייתה עדות לגורם דחק שקשור לשירות צבאי והוא אובחן
12 כסול ממצב פסיכוטי חריף. בבדיקה זו לא עלו תכנים פסיכויטיים שקשורים לשירות
13 הצבאי ואוזכרו קשיים חברתיים מלפני שירותו. למחרת נבדק המערער על-ידי פסיכיאטר
14 באופן פרטי ועלה רושם של מצב פסיכוטי חריף אשר התפתח בימים האחרונים ללא
15 עדות לגורם-דחק או תוכן פסיכוטי שקשור לשירות הצבאי. המערער אושפז ואובחן
16 כסובל מהפרעה פסיכוטית חריפה, קיבל טיפול תרופתי ושוחרר מצה"ל על רקע אבחנה
17 של הפרעה פסיכוטית. מאז סיום שירותו נמצא המערער במעקב פסיכיאטרי, נוטל
18 תרופות אנטי-פסיכוטיות וסובל מחוסר תפקוד בכל תחומי החיים. ד"ר רוזיצקי כתב כי
19 כיום המערער נזקק לטיפול תרופתי, אינו מסוגל לתעסוקה, סובל מתכים פסיכויטיים,
20 ליקוי באפקט הרגשי ובחשיבה וסובל מקשיים תפקודיים משמעותיים בכל תחומי החיים.
21 מומחה המשיב קבע כי המערער סובל ממחלת הסכיזופרניה. בדומה למסקנתו של מומחה
22 המשיב, אף בחו"ד קנובלר 1 כתב מומחה המערער כי המערער סובל מסכיזופרניה.

23

24 17. בחו"ד כנאענה, כתב מומחה הוועדה כי תחילת שינוי במצבו הנפשי של
25 המערער הייתה ימים ספורים לפני אשפוזו בכפייה בבית חולים בחודש אוקטובר 2014
26 (9.10.2014 - 30.10.2014). לדבריו, לא ידוע על תורשה פסיכיאטרית במשפחה. לא
27 תועד אירוע טראומטי חריג במהלך השירות הצבאי. מומחה הוועדה קבע כי המערער
28 חולה בסכיזופרניה.

29

בית משפט השלום בחיפה

ע"נ 17-01-22269 א. נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

תיק חיצוני : 204234001

קשר סיבתי רפואי-עובדתי

- 1
2
3 18. עיקר המחלוקת בין המומחים נסובה בשאלת הקשר הסיבתי בין פריצת המחלה
4 לבין תנאי השירות. בחו"ד רוזצקי 1 גרס מומחה המשיב כי מחלת הסכיזופרניה היא
5 מחלה נוירו-ביולוגית התפתחותית בעלת מקורות תורשתיים, ביולוגיים התפתחותיים וכן
6 גורמי דחק סביבתיים מתמשכים בתקופת הילדות וההתבגרות. לדבריו, במקרים רבים
7 טרם התפרצות המחלה יש מאפיינים של מופנמות, קשיים חברתיים עוד מתקופת הילדות
8 וההתבגרות כפי שהיה אצל המערער. המומחה גרס כי השפעת הסיבה על התלקחות
9 ההפרעה הפסיכוטית במחלת הסכיזופרניה שנוי במחלוקת ולא נמצאה השפעה סביבתית
10 על פרוץ המחלה. הוא סבר כי במקרה הנוכחי אין עדות להשפעה של גורמי דחק
11 שקשורים לשירות הצבאי על מצבו הנפשי של המערער. אין עדות לאירוע חריג בשירות
12 ולפי מפקדיו תפקודו כחייל היה טוב וסביר. האפיזודה הפסיכוטית הראשונה פרצה
13 במהלך חופשה מהצבא ללא עדות להשפעה של גורמי דחק שקשורים לשירות הצבאי.
14 לפיכך קבע מומחה המשיב כי מחלת הסכיזופרניה ממנה סובל המערער פרצה בעת
15 השירות הצבאי הסדיר ללא קשר לתנאי השירות.
16
17 19. בחו"ד רוזצקי 2 גרס מומחה המשיב כי אין קשר בין מאמץ ועומס פסי לבין
18 פרוץ מחלת הסכיזופרניה. ד"ר רוזצקי לא הסכים עם קביעתו של פרופ' קנובלר מטעם
19 המערער לפיה המערער היה במצב פסיכופי לאורך הטירונות ומסלול ההכשרה ולפיכך
20 קיבל יחס מיוחד ממפקדיו. לדבריו, מפקדיו ציינו כי הוא היה שקט ומופנם והתנהגות זו
21 אפיינה אותו אף כילד. לטענתו לא הייתה התנהגות "ביזארית" לפי מפקדיו ולא היו
22 אירועי משמעת חריגים. תחושת תסכול בקרב חיילים היא נפוצה בטירונות ומקובלת
23 התערבות מפקדים לתמיכת ולהגברת המוטיבציה. התנהגותו השקטה והמופנמת של
24 המערער לפני פרוץ האפיזודה הפסיכוטית הייתה חלק מתהליך פרודרומאלי מקדים. אף
25 אם המערער היה מופנה לגורמי בריאות הנפש בצבא לא ניתן היה להעריך סיכון למחלת
26 סכיזופרניה ולא ניתן לצפות ולקבוע פרוץ מחלת סכיזופרניה בעת תהליך פרודרומאלי.
27 מומחה המשיב גרס כי אין בסיס לטענותיו של פרופ' קנובלר המתייחסות לליקוי באבחון
28 מקדים. בנוסף, הוא טען לכשלים מתודולוגיים במחקר אליו הפנה פרופ' קנובלר וגרס כי

בית משפט השלום בחיפה

ע"נ 17-01-22269 א. נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

תיק חיצוני: 204234001

- 1 אינו מקבל את המאמר כאסכולה רפואית מבוססת אשר טוענת לקשר בין דחק בתנאי
2 שירות לבין פרוץ מחלת הסכיזופרניה. הוא ציין כי לפי מחקרים על תאומים נמצא כי יש
3 השפעה של 50% של גנים על פרוץ מחלת הסכיזופרניה ושאר הגורמים קשורים
4 למוטציות גנטיות, הפרעות והשפעה סביבתית בהריון ולידה, התפתחות בשנים
5 הראשונות. דחק כגורם לפרוץ המחלה הוכח רק בנסיבות שקשורות לתקופת הילדות.
6 לדבריו, לא הוכח קשר ולא גובשה אסכולה רפואית שמתייחסת לקשר של גרימה בין
7 גורם דחק בפרוץ מחלת הסכיזופרניה למחלה עצמה.
- 8
- 9 20. בחקירתו הנגדית הסביר ד"ר רוזיצקי שלמרות שהמערער התגייס עם משקל גוף
10 נמוך, אין לכך השפעה על התפתחות מחלת הסכיזופרניה. המומחה גרס כי בהתאם ל-
11 DAM-5 הפרודרום של המחלה עשוי להימשך שנים. לטענתו לא הוכח קשר בין מתח נפשי
12 לבין פריצת מחלת הסכיזופרניה אשר פורצת לרוב מגיל 15 - 25 ופריצת המחלה אצל
13 המערער בזמן שירותו היא אקראית מבחינה כרונולוגית.
- 14
- 15 21. בחו"ד קנובלר 1 כתב מומחה המערער כי המערער התאפיין במנה גוף רזה
16 יחסית. למרות שבבדיקות בלשכת הגיוס נמצא דופק לב מהיר וצבע ידיים אדומות-
17 סגולות, לא נעשה בירור בעניין והוא התגייס עם פרופיל 97 ללא סעיף ליקוי. המערער
18 עבר הכשרה שדורשת מאמצים פיסיים קשים ושאינה מתאימה לכוחות הגופניים
19 והנפשיים של חלק ניכר מהמתגייסים. התנהגותו של המערער במהלך הכשרתו הייתה
20 "ביזארית" והוא קיבל יחס מיוחד ממפקדיו שהבינו ש"יש לו בעיות" ולכן הקלו עליו
21 והוא לא נענש על התפרצויות כלפי מפקדים. מפקדיו אף ליוו אותו לביתו ביציאה
22 לחופשות כי חששו לשלומו, זאת כאשר כבר היה ככל הנראה במצב פסיכוטי. הטיפול
23 התומך לא שיפר את מצבו שהחריף והיה צורך באשפוז. במהלך הטיפול התומך של
24 המפקדים לא עורבו גורמי רפואה וגורמי בריאות הנפש. ממכתב של מפקדו מיום
25 23.3.2016 תואר היחס המיוחד שניתן למערער בשל בעיית הסתגלות שפיתח. במכתב זה
26 צוין כי יש לו קושי בשפה העברית, למרות שקושי כזה לא עלה בבדיקתו, וייתכן וזה
27 ההסבר שסיפקו מפקדיו למצבו הנפשי. ניתנה הנחיה לא להענישו על דברים "קטנים",
28 בוצעו עמו שיחות רבות, הוצמד לו חייל שליווה אותו לביתו ביציאה חופשה והוצמד לו

בית משפט השלום בחיפה

ע"נ 17-01-22269 א. נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

תיק חיצוני: 204234001

- 1 מפקד בזמן בחינות. נסיבות אלו מעידות על כך שהמערער היה במצב נפשי בעייתי.
- 2 המומחה גרס כי בהתאם לאסכולה המקובלת מחלות נפש כגון סכיזופרניה נגרמות בגין
- 3 שילוב של גורמים תורשתיים וסביבתיים ולתאומים זהים לחולים בסכיזופרניה יש 50%
- 4 סיכוי שלא לחלות כלל במחלת נפש ומכאן שברורה השפעת הסביבה בנוסף להשפעה
- 5 הגנטית. לדברי המומחה, בהתאם לאסכולה שנתמכה במחקר והבנה הגורסת כי שירות
- 6 צבאי שיש בו גורמי דחק גורם לפריצת מחלות נפש, מוכרים חיילים שלקו במחלות נפש
- 7 בשל לחצי השירות אף אם יש רקע גנטי. במקרה של המערער מומחה המשיב עצמו קבע
- 8 שאין במשפחתו מחלות נפש. מומחה המערער קבע כי מחלת הסכיזופרניה של המערער
- 9 נגרמה באופן ברור כתוצאה מלחצי השירות הצבאי וכי נראה שחל עיכוב ניכר באבחון
- 10 מצבו הנפשי ובטיפול בו.
- 11
- 12 22. בחו"ד קנובלר 2 כתב מומחה המערער כי בעקבות קשייו של המערער בשירות
- 13 לאחר מספר חודשים פרצה מחלתו עד אשר המצב הפך לפסיכוטי סוער במהלך חופשה
- 14 בבית. מפקדיו לא שלחו אותו לבדיקת גורמי בריאות הנפש ולמרות שהם ניסו לסייע לו
- 15 למעשה הסתירו את מצבו הנפשי והזיקו לסיכויי החלמתו. המומחה הבהיר כי אין מדובר
- 16 בהפרעה פוסט טראומטית (PTSD) ובאירועים "חריגים" אלא בהפרעות הסתגלות
- 17 למסלול אותו עוברים מרבית החיילים בשלום וחלק נתקל בקשיים וחלק קטן יותר כמו
- 18 המערער סובל מפריצת מחלות נפש. ידוע כי תקופת הטירונות וההפשרה היא התקופה
- 19 המועדת להתפתחות הפרעות הסתגלות.
- 20
- 21 23. בחקירתו הנגדית פרופ' קנובלר הסביר כי בהתאם לקריטריונים המקובלים
- 22 בישראל לפי ICD-10 פרודרום של מחלת הסכיזופרניה יכול להמשך עד חצי שנה. הוא
- 23 הדגיש שבילדותו לא הייתה למערער כל אינדיקציה לבעיה התפתחותית או נפשית לרבות
- 24 בעת גיוסו. הוא הדגיש כי לפי האסכולה הרפואית המקובל יש השפעה לתנאים סביבתיים
- 25 ולחץ על פריצת מחלות נפש.
- 26
- 27 24. בחו"ד כנאענה כתב מומחה הוועדה כי בהתאם לספרות המקצועית, הערכה
- 28 שהייתה מקובלת בעניין גורמים אטיולוגיים להופעת מחלת סכיזופרניה הינה שילוב בין

בית משפט השלום בחיפה

ע"נ 17-01-22269 א. נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

תיק חיצוני : 204234001

1 מספר רב של גורמים: ביולוגיים, הורמונליים, גנטיים, נוירו-אנטומיים
2 ופסיכוסוציאליים. אולם, התיאוריה הרווחת כיום ממקדת את הפתולוגיה סביב הפעילות
3 הנוירורנסמיטורית. קיימת הנחה שאינטראקציה בין אותם גורמים עלולה לגרום
4 להופעת הפרעות נפשיות. הגישה הרווחת בספרות הרפואית לאחרונה מדגישה את
5 השפעת גורמי דחק קודמים. במקרה של המערער לא תועדו אירועי דחק או טראומות
6 בשירות. המומחה גרס כי לאחרונה אותם גורמים - גורמי דחק - לא מקבלים משקל
7 משמעותי כגורם מרכזי בהופעת מחלת הסכיזופרניה. ד"ר כנאענה קבע שהמערער חולה
8 בסכיזופרניה ושאינן קשר סיבתי עובדתי-רפואי בין מחלתו ולבין תנאי השירות. הקשר
9 עם הופעת מחלת סכיזופרניה בתקופת השירות הצבאי הינו קשר של תזמון וארעיות.

10
11 25. בחקירתו הנגדית השיב ד"ר כנאענה כי מתח ולחץ נפשי לא מקבלים משקל
12 "משמעותי" כגורם לפריצת סכיזופרניה אולם "אין משמעותה שאין לזה משקל". הוא
13 הסביר שעד לפני "שנים לא רבות" הגישה המקובלת הייתה כי סכיזופרניה פורצת עקב
14 שילוב של גורמים ביולוגיים ותורשתיים לבין גורמי דחק סביבתיים וכיום גישה זו
15 השתנתה. הוא הסביר כי בהתאם לאסכולה המקובלת כיום ובהתאם לדעתו אין להסיק כי
16 אין קשר בין לחץ נפשי ומתח נפשי קשה לבין פריצת המחלה. הוא הסביר שכיום אין
17 קביעה חד משמעית לגבי הסיבות להופעת סכיזופרניה וכי אם היו "אירועי דחק קשים,
18 יוצאים מן הכלל, טראומות... בתקופת השירות... בתקופה שקדמה לפרוץ המחלה, היה
19 אפשרי לתת חלק מסוים, רבע, שלישי, חצי... לאותו אירוע" וכי אותו אירוע היה יכול
20 להיות אחד הגורמים מתוך מספר גורמים לפרוץ המחלה. אולם לדבריו לא היה תיעוד
21 על אירוע טראומתי כגון השתתפות במלחמה וחשיפה למראות קשים.

22
23 קשר סיבתי רפואי-עובדתי - הכרעה

24
25 26. מהטעמים שיפורטו להלן אנו מעדיפים את חוות דעתו של מומחה המערער,
26 לפיה יש קשר בין תנאי שירותו של המערער לבין מחלת הסכיזופרניה שפרצה בעת
27 שירותו הצבאי:
28

בית משפט השלום בחיפה

ע"נ 22269-01-17 א. נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

תיק חיצוני: 204234001

- 1 * מהתיעוד והעדויות של המערער ומפקדיו, הוכח כי הוא התגייס לשירות קרבי
 2 עם מוטיבציה גבוהה ושירת בתנאים שכללו מאמצים פיסיים משמעותיים, משמעת
 3 קפדנית, חשיפה לירי באימונים ומחסור בשעות שינה. עוד עלה כי המערער היה בעל
 4 מבנה גוף רזה עובדה שהקשתה עליו בעמידה במאמצים פיסיים.
 5
- 6 * מומחה המשיב התבסס על הטענה לפיה אין עדות להשפעה של גורמי דחק
 7 שקשורים לשירות הצבאי על מצבו הנפשי של המערער. אף מומחה הוועדה שהתבסס על
 8 השיקול לפיו לא תועדו אירועי דחק או טראומות במהלך השירות. אומנם, לא נרשם
 9 אירוע מבצעי חריג, כפי שטענו ד"ר רוזיצקי וד"ר כנאענה, אולם, איננו מקבלים את
 10 עמדתם שהמערער לא נחשף לתנאי לחץ ודחק בתנאים בהם הוא שירת. הוכח כי המסלול
 11 הקרבי אותו עבר המערער היה אינטנסיבי וכלל עומס ולחץ שהם מעבר לשירות רגיל.
 12
- 13 * לא הייתה מחלוקת כי במהלך חופשה בזמן השירות בחודש אוקטובר 2014,
 14 בעקבות התקף פסיכוטי חמור אושפז המערער ואובחנה מחלתו לראשונה. עם זאת, מכלל
 15 העדויות של מפקדים ושל האבא והתיעוד עלה כי כבר מספר חודשים לפני התפרצות
 16 ההתקף הפסיכוטי היו למערער קשיים בשירות ומפקדיו ששמו לב לכך העניקו לו ליווי
 17 ותמיכה שלא ניתנים לכל חייל, למרות שלא הפנו אותו אל גורמי הרפואה ובריאות הנפש.
 18 התנהגותו של המערער בשלושה-ארבעה חודשים שלפני אבחון המחלה העידה על קשיים
 19 ועל צורך בקבלת תמיכה ממפקדיו. מומחה המשיב הסביר בחקירתו הנגדית כי לפי ICD-
 20 10 מאבחנים סכיזופרניה על-ידי חודש לפחות של תסמינים פסיכוטיים בולטים
 21 ומובהקים ולפני כן יש תקופה פרודרומלית. מומחה המשיב סבר כי התנהגותו של
 22 המערער לפני ההתקף הפסיכוטי לא העידה על סימנים ראשונים של המחלה, זאת לעומת
 23 מומחה המערער שסבר כי המחלה כבר התבטאה בפועל והיעדר טיפול מתאים הוביל
 24 להתקף פסיכוטי חריף.
 25
- 26 * בניגוד לעמדתם בחוות דעתם של מומחה המשיב והמומחה שמינינו, לפיה לחץ
 27 בשירות, או בכלל, אינו גורם למחלת הסכיזופרניה, הפסיקה הכירה באפשרות שמחלת
 28 הסכיזופרניה, שהינה מחלה קונסטיטוציונלית, פרצה והפכה לגלויה בעקבות השירות

בית משפט השלום בחיפה

ע"נ 22269-01-17 א. נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

תיק חיצוני : 204234001

1 הצבאי לרבות בגין מתח נפשי ומצב לחץ. בהתאם לפסיקה, מספיק כי לשירות הצבאי
2 היה חלק כלשהו בפריצת המחלה כדי לייחס את הגרימה במלואה לשירות (דנ"א
3 5343/00 קצין התגמולים נ' אביאן (פורסם בנבו, 5.8.2002)).

4
5 * שני מומחי הצדדים הסכימו כי תורשה יכולה להסביר את פריצת המחלה ב-
6 50% מהמקרים. אולם, בעניינו של המערער לא הייתה מחלוקת כי אין לו רקע משפחתי-
7 גנטי למחלה. כמו-כן, עלה כי הייתה לו ילדות נורמטיבית ורגילה, אף אם היה ילד שקט
8 יותר מאחרים.

9
10 * המומחה שמינינו לא התייחס בחוות דעתו לגישתו של פרופ' קנובלר, שנתמחה
11 במחקר אליו הוא הפנה, לגבי אפשרות השפעה של גורמי לחץ בשירות. בניגוד לחוות
12 דעתו, ד"ר כנאענה, אישר בחקירתו הנגדית כי חשיפה למתח נפשי חריג ותנאי שירות
13 קשים במיוחד יכולה להוות אחד הגורמים לפריצת המחלה. לפיכך, אף אם המערער לא
14 היה בפעילות מבצעית בו נשקפה סכנה לחייו, אנו סבורים כי תנאי שירותו כללו חשיפה
15 לתנאי לחץ ומתח שהיו אחד הגורמים לפריצת המחלה מספר חודשים לאחר גיוסו.

16
17 קשר סיבתי משפטי

18
19 27. אנו סבורים כי המקרה שבפנינו נמנה על הסוג הראשון של המקרים שנקבעו
20 בעניין אביאן, בהן המיוחדות והייחודיות של השירות הצבאי הביאו לפגימה הנפשית.
21 הכשרה צבאית קרבית שכוללת טירונות ואימון מתקדם הינם בעלי מאפיינים צבאיים
22 מובהקים. המצוקה אותה חווה המערער, אשר אף הורגשה על-ידי מפקדיו שניסו לתמוך
23 בו, ביחד עם גורמים אחרים גרמה להתפרצות מחלת הסכיזופרניה. למרות שההתקף
24 הפסיכוטי אירע בהיותו בחופשה, קשייו ושינוי בהתנהגותו התבטאו כבר כשלושה
25 חודשים קודם לכן.

26
27 התוצאה

28

בית משפט השלום בחיפה

ע"נ 22269-01-17 א. נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

תיק חיצוני: 204234001

1 הגענו למסקנה כי קיים קשר סיבתי עובדתי ומשפטי בין תנאי שירותו הקרבי
 2 של המערער לבין מחלת הסכיזופרניה בה לוקה. אשר על כן, הננו מורים על קבלת
 3 הערעור ועל ביטול החלטת המשיב מיום 11.12.2016. כמו-כן אנו מחייבים את המשיב
 4 לשלם למערער שכר טרחת עורך דין בסך כולל של 20,000 ש"ח וכן את השכר ששילם
 5 המערער למומחה מטעמו. לשכר המומחה יצטרפו הפרשי הצמדה למדד וריבית כחוק
 6 ממועד תשלום על-ידי המערער, ולשכר טרחת עורך-דין יצטרפו הפרשי הצמדה למדד
 7 וריבית כחוק החל מהיום.

8
9
10
11
12

ניתן היום, כ"ט סיוון תשפ"ג, 18 יוני 2023, בהעדר הצדדים.

ד"ר מיכאל דויטש
חבר הוועדה

ד"ר נעמי אפטר
חברת הוועדה

אורי גולדקורן, שופט
יו"ר הוועדה

13
14